

לוח מילחמות

1967

1956

1948

השם הרשמי

מילחמת ששת הימים; ידועה גם כמלחמת יוני '67.

מיבצע קדש; ידוע גם כמלחמת סיני או כמלחמת הסואץ.

מלחמת הקוממיות (השם שנקבע עליידי דויד בן גוריון); ידועה גם כמלחמת היחרור, מלחמת העצמי און, או בפשטות, מלחמת תש"ח.

משך הזמן

משך שש יממות, שהחלו בבוקרו של ה-5 ביוני 1967, בהתקפות מתואמות על בסיסי חילות האוויר הערביים במצרים, בירדן, בסוריה ואף בעיראק. בתוך שלוש שעות הושמדו יותר ממחצית כליי הטיס הערביים, וישראל השיגה עליונות אווירית מוחלטת. בכך הוכרעה, למעשה המילחמה.

שש יממות, שהחלו ב-29 באוקטובר 1956, בשעת דימומים, בהצנחת גדוד ליד המיתלה, בפיקודו של רפאל איתן.

כשנה ושיבעה חודשים. המלחמה הארוכה ביותר בתולדות ישראל החלה למחרת ה-29 בנובמבר 1947 - היום שבו אישרה עצרת האו"ם את החלטת החלוקה - הסתיימה בהסכמי שבית הנשק עם ארבע מדינות ערביות הגובלות בישראל. ההסכם האחרון, עם סוריה, נחתם ב-17 ביולי 1949 (יגאל אלון, מפקד חזית הדרום, אמר אז: "ניצחנו במלחמה, אך הפסדנו את השלום...")

המטרות המוצהרות

להשמיד את הצבא המצרי בסני, שאיים לכאורה לתקוף את ישראל תוך תיאום ושיתוף פעולה עם הצבאות הסוריים והירדניים.

הודעת דובר צה"ל, מה-29 באוקטובר, דמתה להודעה על פעולת גמול גדולה: "כוחות צה"ל נכנסו ופגעו ביחידות פידאיון בראס-אל-ינקב ובכונתילה ותפסו עמדות מערבה מצומת-הדרכים של נחל, בקירבת תעלת וואן. פעולה זו באה בעיקבות הפגיעות הצבאיות המצויות בתחבורה הישראלית ביבשה ובים, ואשר מגמתם היא גרימת הרס ושילת חייהם של מאורחי ישראל." כעבור שבועיים אמר ראש הממשלה דויד בן-גוריון בכנסת: "שלוש מטרות ראשיות הצגנו לעצמנו במיבצע סיני - (1) השמדת הכוחות שארבו כל הזמן להכריענו; (2) שיחרור שטח המולדת שנתפס עליידי הפורשים; (3) הבטחת חופש השייט במיצרייאלת וגם בתעלת-הסואץ..."

מימוש העצמאות היהודית בארץ ישראל, על בסיס הסכמה עקרונית לחלוקתה של הארץ לשתי מדינות - מדינה יהודית ומדינה ערבית, כהחלטת האו"ם.

המטרות האמיתיות

להחזיר לקדמותה את אמינות כוח ההרתעה של ישראל, שהתערערה בשבועות האחרונים של מאי-יוני 1967. אחרי התנגשויות חוזרות ונישנות בין ישראל וסוריה, הצהיר הרמטכ"ל, רב-אלוף יצחק רבין, כי מטרתה האמיתית של ישראל היא למוטט את המישטר הרדיקלי והפרו-סובייטי בדמשק. עבד-אל-נאצר, שהאמין, כנראה, באפשרות להכריע את ישראל מבלי להסתבך במלחמה, הזרים כוחות צבא להצייח-סיני. הוא עשה זאת באורח גלוי וראוי, תני, העביר כוחות בחוצות הערים, לאור היום, מתחת לאפס של הדיפלומטים הזרים. מאכן ואילך התגלגלו הדברים מבלוי של איש תהיה שליטה עליהם. צה"ל גייס מקצת מכוחותיו, ואילו המצרים תבעו שכוח החירום של האו"ם (אחת מתוצאותיה של מלחמת סיני) ירוכז בשלושה מרכזים (עזה, כונתילה, ושארם-אל-שייח). מוכיר האו"ם, או תאנטי, הגיב בהצבת בריחה קשה לעבד-אל-נאצר: או-או, או שכוח החירום יישאר בעמדותיו לאורך כל הקו או שיופנה כליל. עבד-אל-נאצר בחר מטעמי יוקרה באפ-שרות השניה - פיגוי מלא. מצריים היתה משוכנעת שישראל עומדת לתקוף את סוריה וכי בכוחה להרתיעה ולהנייא מתוכניתה זו (עבד-אל-נאצר: "אם רבין רוצה במלחמה, אהלאן וסהלואן!") ישראל היתה משוכנעת שימצריים עומדת לתקוף אותה. גיוסים ותנועות צבא התחוללו באותה עת גם בירדן ובסוריה, ומצריים הודיעה על חסימת מיצריייראן. ישראל לא נעתרה להצעות להמתין, כדי שכוח ימי בינלאומי יפתח את המיצרים. התוצאות בפועל: ישראל השתלטה על כל הציחאי סיני, בואכה שארם אל-שייח, על כל הגדה המערבית ועל רמת-הגולן.

למגר את המישטר הנאצרי במצריים, תוך שיתוף פעולה מוסוה-היטב עם שתי המעצמות השנואות בירדן במרחב באותה עת, אנגליה וצרפת, שהאינטרסים שלהן קופחו עליידי גמאל עבד-אל-נאצר, בשעה שהל"אם את חברת תעלת-הסואץ, שהיתה בשליטתו, העיתונאי יוסף עברון, בספרו ביום סגריר (שנסמך, בין השאר, על יומניו הפרטיים של שימעון פרס), מתאר שיחה בין בן-גוריון וגי מולה, ראש-ממשלת צרפת דאז, ימים ספורים לפני תחילת המלחמה, ב-22 באוקטובר, בוילה קטנה בעיירה הצרפתית סאור: "בן-גוריון העיף מבט בוחן על פני איש-שיחו, כשר קל אם אפשר לתת בו אמן. נראה שהיה מרוצה ממראה עיניו, שכן פתח בהירות: התוכנית שאעלה לפניכם, לגבי המיורח התיכון, תיראה אולי כדימינטיב, אולם הגיע הזמן לראות העניינים באורם הנכון... הוא פירט את הצעותיו להחזרת הציבות ולהשכנת שלום של קבע באזור. "אשר לתעלת סואץ, הדגיש, יש להפכה למעבר מים בינלאומי הלכה למעשה, ולאפשר לישראל את השליטה על מבוואת-אילת. יחד עם זאת לפרז את חצי האי סיני... בצורה זו תשוב צרפת ותיקנה לעצמה אחיזה במיורח התיכון - באמצעות ישראל ולבנון. המערב כולו - כולל ארצות-הברית - ייצא נשכר: החדירה הסובייטית לחלק זה של העולם תופסק; האנגלים יחזרו לעצמם את השפעתם בעיראק, ויבטיחו את מקור רות-הנפט שלהם - וכך נזכה לשלום בריקיימא ב"איוורה..."

לשמור על גושי ההתיישבות היהודית ועל נקודות ישוב יהודיות בודדות, בכל אחר ואתר; להדוף את התיקפותיהם של ה"כנופיות" הפלסטיניות (מוג'אהידון - בעברית: "לוחמי הקודש") ושל יחידות צבא-ההצלה (ג'יש אל-אנקאד), בפיקודו של פאוזי אל-קאקגי - שהיוו את עיקר כוחו של האויב עד ליום הפלישה של הצבאות הערביות הסדירות, ב-15 במאי 1948. מאו הפלישה ואילך, התמקד כל המאמץ בהדיפת הצבאות הערביות, ביצירת ער מק אסטרטגי ישראלי ובהרחבת השטחים הנתונים לשליטה ישראלית, תוך הקפדה על שמירת הרצף הטריטוריאלי, ותוך ניסיון לרוקן את השטחים שנכבשו מתושביהם הערביים.

העילה

ריכוז הכוחות המצריים בסני וסגירת המיצרים.

לא היתה בנמצא. הצנחת כוחות ישראליים בקירבת תעלת-הסואץ נתנה עילה בידי הבריטים והצרפתים להיגיש "אולטימטום" לשני הצדדים הלוחמים - הישראליים והמצריים - לפיו עליהם לסגת משני עברי התעלה. ישראל קיבלה כמובן את האולטימטום, כמוסכם מראש בינה ובין שתי המעצמות, ואילו מצריים סירבה, כצפוי. הסירוב המצרי שימש עילה בידי בריטניה וצרפת לשימוש למצריים.

סירובם של הערבים - וביכללם הפלסטינים - לקבל את תוכנית החלוקה של האו"ם מה-29 בנובמבר 1947 ומיבאקם בפועל לסיכול התוכנית, באמצעות כוחות לא-סדיריים, סדיריים-למחצה וסדיריים.